

Prinsippprogram 2026-2028

Prinsippprogrammet i Norsk bibliotekforening er dei grunnleggjande verdiane og prinsippa våre, som vi byggjer aktivitet, politikk og tiltak ut frå. Dette skildrar korleis vi ser på verda, og frå kvar vi ser biblioteka som institusjon, som funksjon, som prinsipp og som idé. Korleis dei verkar i samfunnet, for den enkelte og for samfunnet samla sett.

Norsk bibliotekforening arbeider for alle typar bibliotek, og prinsippa dette byggjer på gjeld dermed for skulebibliotek, mobile bibliotek, folkebibliotek og fag- og forskingsbibliotek. Handlingsplanen 2026-2028 følgjer dei prinsippa som er fastsette i dette prinsippprogrammet.

Formål

“Norsk bibliotekforening (NBF) er en interesseorganisasjon for bibliotek og bibliotekinteresserte. Vårt formål er å styrke og utvikle bibliotekenes posisjon i samfunnet, og fremme bibliotekenes interesser overfor offentlege myndigheter og samfunnet generelt.

NBF mener at tilgang til bibliotek og informasjon er en menneskerettighet og en forutsetning for ytringsfrihet og demokrati”

– Norsk bibliotekforenings vedtekter § 1. Formål

Kunnskap og læring

Norsk bibliotekforening meiner kunnskap og kunnskapsformidling er ein del av kjerneverksemda til alle typar bibliotek. Kunnskap er meir enn informasjon gitt i augneblinken – kunnskap er ein kontinuerleg prosess av forståing, læring og kritisk tenking. At menneske kan tileigne seg ny og utvide eksisterande kunnskap, er grunnleggjande for å kunne utøve demokratiske rettar og delta aktivt i samfunnet. Like viktig er det for personleg danning, tilhøyrslø og identitet.

Biblioteka legg til rette for at folk kan bruke og produsere kunnskap. Dette inkluderer å vurdere kjelder og forstå ulike sjangrar innan både fag- og skjønnlitteratur. Å organisere, finne att og formidle kunnskap er ein sentral del av biblioteka si verksemd.

Lesing

Lesing er ein grunnleggjande dugleik, og ein føresetnad for eit berekraftig og opplyst samfunn. For den enkelte er også lesing avgjerande. Det gjer det mogleg å ta del i samfunnet, og byggjer empati og mental helse.

Biblioteka si rolle i arbeidet med å sikre eit lesande folk kan ikkje understrekast nok. Basisen blir bygd i barndomen, og lesing som evne, interesse og kunnskap må haldast ved like gjennom heile livet. Biblioteka er den einaste institusjonen der folk har fri tilgang til bøker, litteratur og eit lesande fellesskap gjennom heile livet, og difor er det naudsynt å jobbe med alle dei ulike målgruppene.

Skulebiblioteka er viktige for å skape lesande barn og unge, og for at desse skal fungere godt må dei nyttast aktivt i det pedagogiske arbeidet på skulene. Bibliotek på studiestader er med på å halde lesing og lesekompetansen ved like gjennom studietida. Folkebiblioteka treff heile breidda av innbyggjare, og er viktige fellesarenaer der lesing skjer, uavhengig av alder og bakgrunn. Mobile bibliotek når også dei som ikkje er så mobile, og gjer bibliotektenestene tilgjengeleg for alle.

Det er naudsynt å skape ein god lesekultur. God tilgang til både fysisk og digitalt materiale er avgjerande for at biblioteka skal kunne gjere jobben sin.

Demokrati

Norsk bibliotekforening meiner at biblioteka er ein viktig del av den demokratiske infrastrukturen lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Demokrati er ved folket, av folket og for folket. Det legg til rette for deltaking i og påverknad av avgjersler. Ytringsfridom, likestilling, mangfald, tilgang og tillit er sentrale byggeklossar i demokratiet i Noreg.

Verksemda i biblioteka rører ved mange ulike dimensjonar av demokratiet. Ulike bibliotek bidreg på ulike måtar ved å vere alt frå lokale samfunnsbyggerar til forkjemparar for open forskning. Biblioteka sikrar at meiningar kan skapast og brytast, og vågar å romme det kontroversielle side om side med det konforme.

Solidaritet

Biblioteket er ein institusjon som byggjer på danning, opplysning, og ei forståing av at ein ikkje kan eige kunnskap. Vi ønskjer eit opnare samfunn og enklare tilgang til kunnskap for alle. Då krevst det institusjonar som byggjer på likskap og demokrati, og som samarbeider på tvers. Biblioteka er eit verkemiddel som kan brukast for å styrkje demokratiarbeidet og et fritt ytringsrom og fornye globale partnerskap for berekraftig utvikling, og Norsk bibliotekforening skal jobbe regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Vi skal lære av andre, og vi skal bidra til å utvikle bibliotek, bibliotekfunksjonar og tilsette i andre delar av verda. Gjennom krig og konflikt har vi sett at sanninga er det første offeret i krig. I fleire område er bibliotek og museum institusjonar som blir angripne eller fjerna, og kulturarv forsvinn. Vi treng meir fellesskap, meir samanheng, og stadig meir felles forståing og kunnskap om kvarandre. Gjennom deling av materiale både nasjonalt og internasjonalt kan biblioteka inngå i eit solidarisk nettverk av kunnskapsdeling til stader der det ikkje finst tilgang. Dette kan sikre ei fri og open forskning og kunnskapsdanning, og er naudsynt for å sikre eit demokratisk og deltakande ordskifte.

Ytringsfridom

Norsk bibliotekforening meiner biblioteka spelar ei avgjerande rolle i å gjere det mogleg for alle å ta del i samfunnet og bruke stemma si. At folk kan ytre seg fritt og ta til seg andre ytringar er ein føresetnad for eit demokratisk samfunn. For å kunne gjere seg opp egne meiningar og ta informerte, sjølvstendige val, er det naudsynt med fri meiningsutveksling. Biblioteka gjer informasjon, litteratur og kunnskap tilgjengeleg, og sørgjer for informasjonsfridom ved å spegle ei breidd av ytringar i samlingane sine. Sjølve bibliotekrommet – i alle typar bibliotek – er ein trygg og inkluderande arena, der det er mogleg å søkje kunnskap og rettleiing. Folkebiblioteka har eit lovfesta mandat til å vere ein arena for offentleg samtale og debatt, og legg slik til rette for meiningsbryting og utvikling.

Norsk bibliotekforening støttar ytringsfridomen til akademikarar. Det er essensielt for eit berekraftig samfunn at akademikarar og andre med fagkunnskap er synlege og tek del i det offentlege ordskiftet. Fag- og forskingsbiblioteka bidreg til viktig kvalitetssikring av forskning og formidling i akademia.

Tilgang og teknologi

Tilgang til kunnskap er ein grunnleggjande faktor for å sikre eit opplyst samfunn. Tilgang til kulturarven vår er både identitetsbyggjande og kontekstualiserande. Norsk bibliotekforening jobbar for at biblioteka skal spele ei viktig rolle som kunnskaps- og kulturberar ved å vere del av ein

infrastruktur som stiller bøker og informasjon til rådvelde. Dette gjeld fysiske og digitale format, og det gjeld gjennom nasjonalt og internasjonalt fjernlån.

I biblioteka går tilgangen til kunnskap hand i hand med kompetanse på korleis finne og bruke ulike kjelder. Det å lese kjelder kritisk og trygt, og kunne vurdere og hindre desinformasjon er viktige kunnskapar i tida framover. Både tilgangen til kunnskap og kjelder og kunnskapen om bruken av dei, er ei av kjerneoppgåvene til biblioteka no og i framtida.

Biblioteka er viktige informasjonsaktørar i møte med ulike og nye teknologiar. Gjennom sine tilbod er dei rettleiarar i bruk og vurdering. Biblioteka er ein medviten aktør i møte med eksisterande og framtidige teknologiar.

Berekraft

Norsk bibliotekforeining sitt arbeid skal vere knytt opp mot FN sine berekraftsmål. Solidaritet og samarbeid er heilt naudsynt for å oppnå ei berekraftig utvikling.

Miljø

Norsk bibliotekforeining skal arbeide for at delingsøkonomi held fram med å vere kjernen for tenestene til biblioteka. Lån av bøker og utstyr, tilgang til kunnskap og aktivitetar gir auka miljømedvit, gjenbruk og lågare forbruk.

Sosiale forhold

Biblioteka er ein møteplass der ein kan kjenne seg innafor og med. Bibliotek bidreg til god folkehelse og er ein plass for inkludering og fellesskap. Biblioteka er ein stad der alle skal ha gode opplevingar. Særleg barn og unge kan trenge ein tredje stad å vere.

Universell utforming er å gi gode mogleikar for alle. Norsk bibliotekforeining skal jobbe for bibliotek som gir god tilgang til det fysiske bibliotekrommet, der det er enkelt for alle å finne fram til kunnskap og litteratur. Det skal vere enkelt å delta i den offentlege samtalen. Likeins skal Norsk bibliotekforeining jobbe for at vegen til det digitale innhaldet er enkel, at innhaldet er ope tilgjengeleg og at alle har gode føresetnader for å forstå og vurdere det ein finn. Det betyr at Norsk bibliotekforeining òg skal jobbe for at færrast mogleg opplever å stå utanfor i den digitale kvardagen sin.